

6 Απριλίου 2022

Η Θεολογική σκέψη του Οσίου Ιουστίνου (Πόποβιτς) του Νέου

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#)

[Άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς \(† 1979\)](#)

υπό του Jean- Louis Palierne

«Η υπέρτατη αξία, το υπέρτατο κριτήριο είναι ο Θεάνθρωπος. Αυτός είναι η Αλήθεια, η Οδός και η Ζωή, ο μοναδικός φίλος του ανθρώπου και αποκλειστικός οδηγός του προς τη σωτηρία», λέγει και επαναλαμβάνει συνεχώς ο άγιος Ιουστίνος. «Ο Θεάνθρωπος, Αυτός όπου ανοίγει σ' εμάς μια οδό, μια οδό διαφορετική από εκείνη όπου μας προσφέρει οτιδήποτε θέλει να παρουσιάζεται ως θρήσκευμα, ως επιστήμη ή ως φιλοσοφία. Η οδός του Θεανθρώπου είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια διδασκαλία, είναι αυτή η ίδια η Αλήθεια, είναι αυτό το ίδιο το πρόσωπο του Θεανθρώπου, ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος προσφέρει σ' εμάς τη δυνατότητα ενσωματώσεώς μας σ' Αυτόν, και οργανικής εντάξεώς μας στο δικό Του Σώμα, το οποίον αφήκε σ' αυτόν τον κόσμο υπό τη μορφή της Εκκλησίας».

Πολλοί αναγνώστες των έργων του οσίου Ιουστίνου έχουν εντυπωσιασθεί από τη γλώσσα του, την επαναληπτική και ανανεωτική συγχρόνως, μία γλώσσα όπου χρησιμοποιεί συχνά τύπους και μορφές- ασυνήθεις, ένα είδος νεολογισμών. Μεταξύ των λέξεων αυτών, τόσον χαρακτηριστικών του λεξιλογίου και του ύφους του οσίου Ιουστίνου, υπάρχουν δύο, όπου διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο σύνολο των έργων του και την ανάπτυξη της σκέψεως του. Είναι οι όροι «λογικότης» και «Θεάνθρωπος». Ο πρώτος όρος είναι μία λέξη, η οποία εισάγεται για πρώτη φορά από τον άγιο Ιουστίνo, ενώ τη δεύτερη την συναντάμε μεν στους παλαιότερους Πατέρες, αλλ' όταν χρησιμοποιείται από τον άγιο Ιουστίνo - ιδιαίτερα συχνά και συστηματικά - προσλαμβάνει ολόκληρη την κεντρική και εκφραστική θέση της εν Χριστώ αποκαλύψεως.

Δεν είναι τυχαίο ότι οι δύο αυτοί όροι έχουν μία κεντρική αποστολή στο λεξιλόγιο του οσίου Ιουστίνου, υφαίνοντας το νήμα του έργου και της ζωής του στο σύνολό τους. Εάν εμπνεύσθηκε τον ένα όρο και έδωσε στον άλλον, τον υπάρχοντα, θέση κεντρική, το έκαμε επειδή του έδιναν την δυνατότητα να παρουσιάσει, να δείξει στον κόσμο ότι η Χριστιανική πίστη, η πίστη των αγίων Πατέρων, έχει όλη τη δυνατότητα να απαντήσει στις ανάγκες, στα ερωτήματα και τις ανησυχίες των Χριστιανών της εποχής μας, και να προσφέρει τα αναγκαία όπλα για την αντιμετώπιση των φαντασμάτων και της αυταπάτης, για την καταδίωξη των απαίσιων αυτών τεράτων του ψεύδους, των τρομερών αυτών εφιαλτών των συγχρόνων ανθρώπων.

Όταν ομιλεί για την λογικότητα του σύμπαντος, ο άγιος Ιουστίνος θέλει να υπογραμμίσει ότι ολόκληρη η Δημιουργία είχε συλληφθεί στη μεγάλη βουλή της Αγίας Τριάδας, μέσα στο προαιώνιο σχέδιο Αυτής προς τον σκοπό όπως ανακεφαλαιωθεί αυτή στο Πρόσωπο του Λόγου, και όπως ο Θεάνθρωπος, συνάπτων την ανθρώπινη φύση μετά της θείας, δείξει, παρουσιάσει ζώσαν ενώπιον μας την αρχική προοπτική, το αρχικό σχέδιο της κατ' εικόνα Θεού πλασθείσης φύσεως μας. Η αμαρτία των προπατόρων μας, του Αδάμ και της Εύας, αν και κατέρριψε αυτό το αρχικό μεγαλείο της δικής μας φύσεως, αν και κατόρθωσε να θέσει σε κίνδυνο το θείο σχέδιο, εν τούτοις δεν μπόρεσε να διασπάσει την συνέχειά του. Μιλώντας περί του Θεανθρώπου, υπενθυμίζοντας την λογικότητα της Δημιουργίας, ο άγιος Ιουστίνος έχει τον δικό του τρόπο εκφράσεως του δόγματος της Χαλκηδόνας.

Ο όσιος Ιουστίνος δεν είναι κυρίως ένας ακαδημαϊκός θεολόγος, ένας ειδήμων των αρχαίων κειμένων ή ένας πολυμαθής δεινός συζητητής. Ο άγιος Ιουστίνος είναι βαθύτατα ένας άνθρωπος της εποχής του. Το έργο του είναι η διακήρυξη, η ομολογία της πίστεως, και απευθύνεται στους συγχρόνους του. Τους ομιλεί εναγωνίως για την ακαταστασία, στην οποία τους βυθίζει η πικρή εμπειρία της επαναλαμβανόμενης αποτυχίας, για την δουλοπρέπεια στην οποία κατευθύνουν τον άνθρωπο οι ιδεολογίες και οι αυτοκρατορίες, οι ειδωλολατρίες και οι ψευδοεπιστημονισμοί, επικρίνοντας πάντοτε δριμύτατα την παράλογη απαίτηση του Ουμανισμού να ερμηνεύει τον άνθρωπο διά του ανθρώπου.

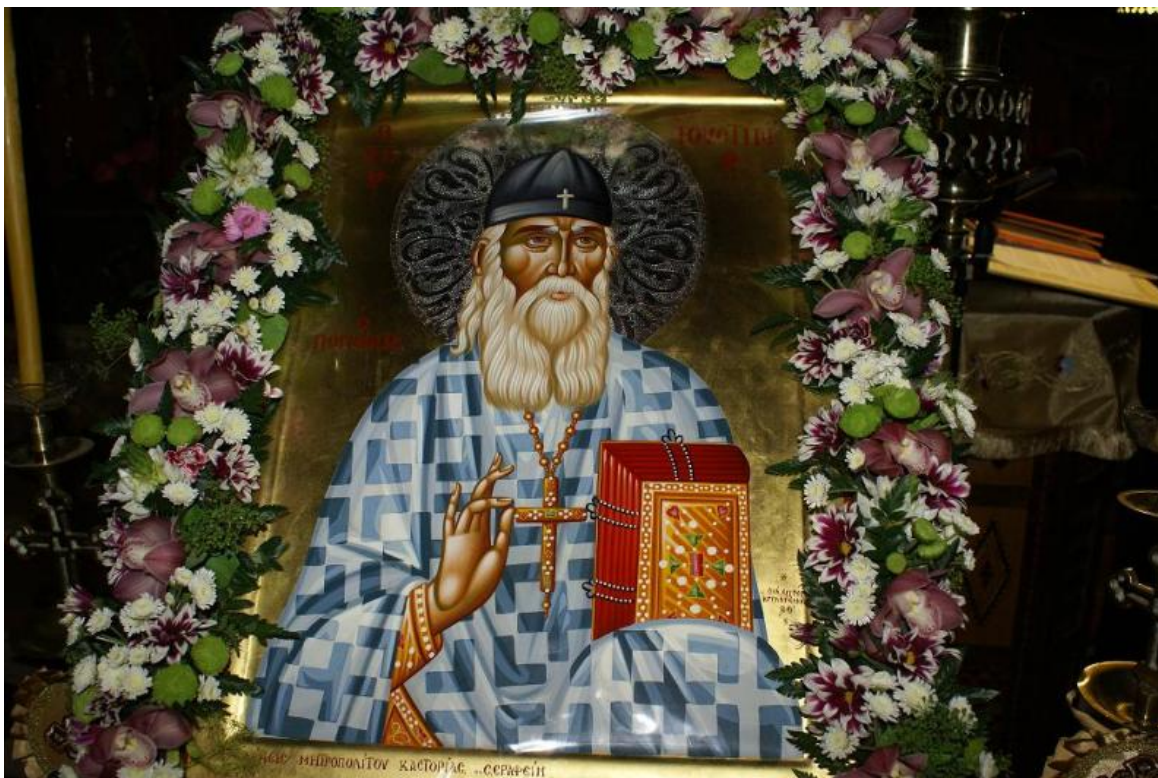
Έκρινε αναγκαίο να παρουσιάσει με ένα τόσο προσωπικό ύφος την παραδοσιακή πίστη, για να κατορθώσει να προκαλέσει τον σύγχρονο άνθρωπο, να του δώσει την επιθυμία και την δυνατότητα να απωθήσει μόνος του την διαστροφή του νοήματος της ζωής, η οποία προσφέρεται σ' αυτόν από τον Ουμανισμό σαν προφανής και δικαιολογημένη. Ο άγιος Ιουστίνος υπογραμμίζει ότι ο Ουμανισμός, για τον οποίο καυχάται η εποχή μας (ας δούμε πόσες αυταπάτες μπορεί σήμερα να καλύψει η ουμανιστική έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων), είναι ο αντίποδας του ευαγγελισμού του Θεανθρώπου, είναι η προβολή ενός παγκόσμιου ειδώλου, που η σύνθεσή του έγινε με τέτοια απάτη, ώστε να μπορεί να μας υποδουλώσει με ευκολία.

Ασφαλώς, η από τον άγιο Ιουστίνο απόδοση τέτοιων χαρακτηρισμών στον Ουμανισμό, δυσχεραστεί ένα μέρος της σύγχρονης κοινωνίας, για την οποίαν ο Ουμανισμός είναι ένα σύμβολο, που εκφράζει την ανωτερότητα του σύγχρονου πολιτισμού απέναντι όλων των προγενέστερων.

Σήμερα θέλουν, στο όνομα του Ουμανισμού, να ερμηνεύσουν το παρόν διά του παρελθόντος, τον άνθρωπο διά του ζώου και το ζώο διά της ύλης, τη θρησκεία διά

της κοινωνίας και την κοινωνία διά της οικονομίας, τις αξίες διά του συμφέροντος, την ηθική ζωή διά των ενστίκτων, τη ζωή των ωρίμων διά της παιδικότητας, και τη γνώση των όντων διά της εκπαιδύσεως. Έτσι, απορροφούν τη ζωή της Εκκλησίας εντός του κοινωνικού γίνεσθαι και της εγκοσμιότητας, ελαχιστοποιούν το ιερό στην αίσθηση της προσωπικής ευαισθησίας, και την ποιμαντική στη διοικητική διεκπεραίωση και εξάσκηση του καθήκοντος.

Η απαράδεκτη απαίτηση του Ουμανισμού είναι να μας εντάξει σ' ένα απόλυτο και προκαθορισμένο αναπτυξιακό πρόγραμμα-, ενός παγκόσμιου κανόνα που παρέχει τη δυνατότητα ερμηνείας όλων των αναζητήσεων του παρελθόντος - προ πάντων του Χριστιανισμού - ως απλών σταθμών στην πορεία της σταδιακής εξελίξεως. Έτσι, λίγο-λίγο θα διαμορφωθεί μία κοινή δογματική διδασκαλία, που τείνει να γίνει μοναδικός τρόπος σκέψεως στη Δύση, και που φιλοδοξεί να εκτείνει την επιρροή της σ' όλη τη γη, εμφανιζόμενη ως κανόνας της παγκόσμιας προόδου, ως ένας δογματικός Ουμανισμός, ως χειραφέτηση που οδηγεί μεν στη λήθη των «μεσαιωνικών προλήψεων», ανοίγει δε επί τέλους τον δρόμο της αρμονικής αναπτύξεως των ανθρωπίνων σχέσεων. Παρουσιάζοντας μάλιστα τη θρησκεία, ιδιαιτέρως στα σχολεία, σαν μία σύνθεση για απλή κατανάλωση, εργάζονται για την παρουσίασή της, ως είδους ξεπερασμένου. Εμποδίζουν πλέον την κυκλοφορία βιβλίων, τα οποία δεν παρουσιάζουν τη θρησκείαν ως αντικείμενο πολυσυζητημένο, ξεπερασμένο, μουσειακό. Ενσπείρουν παγκοσμίως την αμφιβολία και την υποψία για τη θρησκεία. Η πίστη εξορίζεται στην τάξη, στο επίπεδο του αρχαϊσμού, η αποκάλυψη είναι άχρηστη ως μη εμπορεύσιμη, και η λειτουργική τάξη, το λειτουργικό Τυπικό, είναι, κατά την αντίληψη του Ουμανισμού, κάτι το «λαογραφικό», ένα σύνολο λατρευτικών εθίμων των αφελών θρησκόληπτων ανθρώπων.

Ενώπιον της προβαλλόμενης αυτάρκειας, ο όσιος Ιουστίνος κατ' επανάληψη

υπενθυμίζει τη ριζική αποτυχία του Ουμανισμού, την οριστική αδυναμία κάθε ιδεολογίας στη μάχη κατά της αμαρτίας, του θανάτου και του Διαβόλου. Στους ισχυρισμούς του Ουμανισμού αντιπαραθέτει το Ευαγγέλιο του Θεανθρώπου, αποδεικνύοντας ακαταπαύστα την πλήρη ιδεολογική αντίθεση του Ουμανισμού προς την εν Χριστώ ζωή. Αυτός είναι ένας ανθρωπισμός με κέντρο τον υπεράνθρωπο, ο οποίος μάταια προσπαθεί να αντιταχθεί, να επαναστατήσει εναντίον του Ευαγγελίου του Θεανθρώπου. Έτσι, ο άγιος Ιουστίνος καταγγέλλει σταθερά τα δελεάσματα και τις άπατες των διαφόρων μορφών του Ουμανισμού, που θεωρεί τον άνθρωπο «ως το μέτρον πάσης αξίας», ενώ δεν παύει να επαναλαμβάνει σταθερά ότι «μέτρον πάντων» είναι ο Θεάνθρωπος.

Αν η σκέψη του οσίου Ιουστίνου παρουσιάζει κάποια πρωτοτυπία, αυτό οφείλεται στην αρνητική του στάση απέναντι στον Ουμανισμό. Εν τούτοις, οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι ο άγιος Ιουστίνος μένει πάντοτε και σε όλα απολύτως πιστός στην αυθεντική παράδοση των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας, γεγονός που φαίνεται ήδη ως ολοκληρωτική ρήξη με όλες τις προσπάθειες αναπροσαρμογής και εκσυγχρονισμού στην έκφραση της χριστιανικής πίστewς, τόσο συνηθισμένο στις μέρες μας. Υπογραμμίζει ακατάπαυστα την παραδοξότητα της ανθρώπινης υπάρξεως, την κλήση του ανθρώπου να ενωθεί με το Σώμα του Θεανθρώπου, δηλαδή με την Εκκλησία, υπενθυμίζοντας την λογικότητά μας, ο άγιος Ιουστίνος αποδεικνύεται πιστός διάδοχος του αγίου Μαξίμου του Ομολογητή και των Καππαδοκών πατέρων, καθώς και όλης της παραδόσεως των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας, τους οποίους, από θεία πρόνοια, έκανε επίκαιρους για την εποχή μας. Μ' αυτό τον τρόπο μας προσφέρει τα μέσα για απώθηση και πλήρη απομάκρυνση από μας της παραφροσύνης και της πλάνης της Δύσεως.

Επομένως, ο τρόπος με τον οποίον ο όσιος Ιουστίνος χρησιμοποιεί τους αγίους Πατέρες είναι, κατά κάποιο τρόπο, ιδιαίτερος και αποκαλυπτικός: τους χρησιμοποιεί για να του διδάξουν με την προσευχή, την εμπνευσμένη τους διδασκαλία, την οποίαν η Εκκλησία αναγνώρισε σ' αυτούς ως ιδιαίτερο χάρισμά τους. Πολλές φορές στα κείμενά του διατρέχει - δίχως να το διατυπώνει σαφώς - κάποιες λεπτομέρειες από την ανάγνωση των Πατερικών κειμένων, για να χρησιμοποιήσει την κεντρική τους ιδέα, την οποία και επαναλαμβάνοντας κατ' εξακολούθηση οδηγείται σε εμβάθυνση στο ουσιαστικό νόημά της. Ο άγιος Ιουστίνος μετέφραζε «εκ των έσω» την παράδοση της Εκκλησίας, για να επιτύχει την αληθινή εξομοίωση της δικής του σκέψεως με την παράδοση αυτή.

Επωφελείτο πάντοτε τους αγίους Πατέρες, διότι εύρισκε σ' αυτούς την ίδια και μοναδική έκφραση της Εκκλησίας. Γι' αυτόν, η σκέψη των αγίων Πατέρων είναι πάντοτε υλικό διαχρονικό, είναι διεργασία των πηγών με τα εκάστοτε τρέχοντα πνευματικά ρεύματα, των επαναστάσεων, των δυσχερειών, των διαφοροποιήσεων

και των διαμορφώσεων, των διαφόρων σχολών και των επί μέρους παραδόσεων. Η διδασκαλία του άρχιζε πάντοτε με τη φράση: «Ούτος ο Άγιος διδάσκει ημάς ότι...», έκφραση επαναλαμβανόμενη συχνά με κάποια ?????????????? ??? ??? ?????????? ????? ????? ?? ???, ??? ?????????, ??? ?????? ?????????????? ? ????? ? ??? ????????? ?????? ??? ??????????. ? ?????????????? ??? ?????? ?????????? ?????????? ?????????, ?????????????????? ?? ??? ?????? ?????? ??? ?????????????? ??? ?????????? ?? ??? ?????????? ??? ?????????, ??? ?????????????????? ?? ?????? ?????????? ??????????. ??? ?????? ?????????????? ?????????????????? ?????????, ? ?? ?????????????? ?????? ?????????????? ?????? ?????????? ? ?????????? ?????????? ?????????? ?? ??????????????.

Ο όσιος Ιουστίνος σπανία διατυπώνει τις επιφυλάξεις του περί της ακαδημαϊκής θεολογίας, περί των αναλυτικών μεθόδων της, περί της έρευνας των «σοφών» επί του νοήματος της Αγίας Γραφής, ή περί του εκκλησιολογικού ορθολογισμού. Αρκείται στην ειρηνική επαναβεβαίωση της πλέον καταπληκτικής αλήθειας, που μεταλαμπαδεύτηκε σε μας από την παράδοση των αγίων Πατέρων της Εκκλησίας: «Ο Θεός γέγονεν άνθρωπος, ίνα Θεόν τον άνθρωπον απεργάσηται». Γεγονός που του επιτρέπει να παρουσιάσει ότι ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι η ανακεφαλαίωση όλης της ανθρωπότητας, ώστε καθ' ένας από μας , μαζί με όλη την κτίση, μπορεί να φανερώσει ολόκληρη την έκφραση της «λογικότητας». Έτσι, ο Θεάνθρωπος αποκαλύπτεται ως το ανεπίγνωστο αντικείμενο όλων των εμπνεύσεων, Αυτός που είναι ο μόνος δυνάμενος να προσφέρει σε μας την ικανότητα απωθήσεως άπαξ διά παντός, όλων των φαινομενικών και επίπλαστων υπηρεσιών του υπερανθρώπου.

Είναι και τούτο καρπός μιας μακροχρόνιας πορείας. Από το 1920 ο τότε ιερομόναχος Ιουστίνος εντάχθηκε στην ασκητικοθεολογική σχολή του αγίου Μακαρίου, στο οποίο και αφιέρωσε την διδακτορική του διατριβή. Σε τούτο το σύγγραμμά του διαπιστώνεται η μέριμνά του προς σύνδεση της πρακτικής ασκήσεως (βιωμένης ως θεολογικού εμπλουτισμού του προσώπου) με τη συμμετοχή στα ιερά μυστήρια της Εκκλησίας, και ως συνεργίας της εσωτερικής προσευχής με την παραδεδομένη από την Ορθόδοξη Εκκλησία ομολογιακή δογματική παράδοση.

Έτσι, ο όσιος Ιουστίνος μπορεί να συνδέσει τους δογματικούς όρους προς τις απαιτήσεις του πνευματικού πολέμου, διά του οποίου καθ' ένας από μας είναι προσκεκλημένος να συμμετάσχει στο μυστήριο της σωτηρίας. Ο πόλεμος αυτός ίσταται αντιμέτωπος προς τον απρόσωπο χαρακτήρα της ψυχολογικής επιλύσεως των προβλημάτων, διά του οποίου σήμερα κάποιοι από μας προσδοκούν την επίτευξη της βελτιώσεως τους. Η αυθεντία των ψευδοδιδασκάλων της ψυχολογικής ισορροπίας είναι τόσον εφήμερη, όσο περισσότερο ισχυρίζεται αυτή ότι στηρίζεται στην παγκοσμία γνώση, την οποία τοποθετεί υπεράνω, κατ' αυτούς, στην αγνωσία μας, την οποίαν καλούμεθα απ' αυτούς να βιώσουμε ενοχικά. Πρόκειται ακριβώς για ένα ισχυρό πειρασμό, που προσπαθεί να ζωογονήσει τις πηγές της πνευματικής ζωής για δελεασμό του ανθρώπου. Όμως, μόνον ο Θεάνθρωπος μπορεί να αποκαταστήσει αληθινά την εικόνα Του μέσα μας, στη

καρδιά μας, και να χορτάσει τη δίψα μας με τα ιερά Μυστήρια - ιδιαιτέρως μάλιστα της θείας Ευχαριστίας - σε συνδυασμό με τη συμμετοχή μας στην άσκηση των αγίων αρετών - πρώτη των οποίων είναι η πίστη στον Θεάνθρωπο, την κεφαλήν του σώματος της Εκκλησίας.

Για μας, τους δυτικόπληκτους του 20ού αιώνα, το προσκλητήριο του οσίου Ιουστίνου είναι μία αληθινή μεθοδολογική ανατροπή. Πρέπει μάλλον να μιλήσουμε για μια γνωσιολογική ανατροπή, εφ' όσον η σωτηρία της γνωσιολογίας του ανθρώπου έχει για τον άγιο Πατέρα κεφαλαιώδη σημασία, εκείνην ακριβώς τη σημασία που έχει στη βαθιά σκέψη του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου: «Η γνώσις ουκ έστι το φως, αλλά το φως η γνώσις υπάρχει». Ολόκληρη η σύγχρονη δυτική γνωσιολογία έχει ακριβώς κατεύθυνση αντίθετη. Η αληθινή μεθοδολογική ανατροπή είναι εκείνη που απέκτησε ο άνθρωπος όταν έκτιζε τον πύργο της Βαβέλ, τον δυτικό ορθολογισμό, όχι μόνον εκείνον της Αναγεννήσεως και της εποχής της γαλλικής Επανάστασεως, αλλά πολλών αιώνων πριν την έναρξη των συντονισμένων επιχειρήσεων για εκρίζωση του Χριστιανισμού από τη Δύση, τον μεγάλο πειρασμό του Υπερανθρώπου.

Ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς

Το έργο του αγίου Ιουστίνου, η ουσιαστική συνεισφορά του για τη θεραπεία της πνευματικής ασθένειας της εποχής μας, προχωρεί περισσότερο. Αν, σε ολόκληρο το συγγραφικό του έργο, γίνεται συνεχώς επίκληση του Θεανθρώπου, αυτό γίνεται για να υπογραμμιστεί στην εποχή μας, και σε πείσμα της, ότι η «Θεανθρωπότης» είναι το μέτρο και το κριτήριο όλων των αξιών, και ότι ο Θεάνθρωπος, ο οποίος αποκαλύπτεται στον άνθρωπο ως ο αυθεντικός άνθρωπος, είναι ο σκοπός για τον οποίον είναι «κεκλημένος εις την θέωσιν του προσώπου του διά της ολοκλήρωσεως αυτού εν τη Εκκλησία», η οποία είναι αυτό τούτο το Σώμα του Θεανθρώπου.

Έτσι, το έργο του οσίου Ιουστίνου παρουσιάζει μία συνεχή περιφρόνηση όλων των πειρασμών μειώσεως της θεανθρώπινης αλήθειας του Ευαγγελίου απέναντι στις

απαιτήσεις μιας ιδεολογίας. Μας υπενθυμίζει ότι, στην παραβολή του Καλού Σαμαρείτη, ο Χριστός είναι αυτός ο ίδιος ο πλησίον, ο πλησιέστερος πλησίον του ανθρώπου, αυτός τον οποίον κυρίως και ιδιαιτέρως θα έπρεπε να αγαπά ο άνθρωπος. Είναι η πλέον εκπληκτική διαβεβαίωση του Ευαγγελίου, εμπρός στην οποία όλοι οι πειρασμοί του μοντερνισμού και της εκκοσμικεύσεως της Εκκλησίας καταντούν αδύναμα ιδεολογήματα, ανίκανα να επηρεάσουν τους επαναστάτες. Τα ιδεολογήματα αυτά προσπαθούν να αδειάσουν, «να κενώσουν» τον Χριστιανισμό απ' όλα τα θαυμαστά και υπερφυσικά του στοιχεία, εκείνων που φαίνονται απίθανα στους πολλούς, με την ελπίδα να τον κάνουν αποδεκτό στη διεφθαρμένη κοινωνία μας.

Στην παραβολή αυτή του Καλού Σαμαρείτη, στηρίζονται όλες οι σύγχρονες ερμηνευτικές απόπειρες, οι οποίες δεν γνωρίζουν πώς να εξηγήσουν γιατί ο Κύριος παρουσιάζει τον Καλό Σαμαρείτη – προφανώς τον εαυτόν του – ως τον πλησίον που αγαπά τον τραυματισθέντα από τους ληστές άνθρωπο, αν και, ως γνωστόν, η πρόθεση είναι η δική μας διδασκαλία προς μίμηση του Καλού Σαμαρείτη, που ευεργετεί τον πλησίον του.

Για τον όσιο Ιουστίνο, η χριστιανική οδός, η οδός του Θεανθρώπου, βρίσκεται εκ διαμέτρου αντίθετη εκείνης του Ουμανισμού. Η αρχή, βάσει της οποίας «μέτρον πάντων είναι ο άνθρωπος», φανερώνει στην πραγματικότητα ότι «μέτρον πάντων είναι η αμαρτία», το οποίο σημαίνει ότι «μέτρον πάντων είναι ο Διάβολος». Τίποτε δεν μπορεί να είναι περισσότερο ξένο στη σκέψη του αγίου Ιουστίνου από την αποδοχή της αλλοιώσεως – μιας αλλοιώσεως ήδη παλαιάς για τη Δύση- στην Κυριακή προσευχή, και στη φράση: «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερον». Μιας αλλοιώσεως που περιορίζει την έννοια του άρτου μόνο στην ύλη, και την αποστολή της χριστιανικής πίστεως στην κοινωνική δραστηριότητα, για να καταλήξει η τελική αίτηση: «Αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού», σε αίτηση απλής ηθικής βελτιώσεως, δηλαδή σε απαλλαγή από ένα αφηρημένο κακό. Ο καθημερινός αγώνας του Χριστιανού είναι εναντίον της δυνάμεως εκείνης, η οποία προσπάθησε να επιβάλει σε μας ένα καθοριστικό δικαίωμα κατοχής· γι' αυτό είναι αγώνας τρομερός και προσωπικός.

Η πνευματική ζωή προϋποθέτει τον προσωπικό αυτό αγώνα, και αυτό ποτέ δεν λησμονήθηκε από την Εκκλησία, που εορτάζει τους αγίους ασκητές και ψάλλει, στη έναρξη της Τεσσαρακοστής, τον τελευταίο στίχο του Ψαλμού, που εξηγεί πως οι βιαστές μπορούν να κερδίσουν τη Βασιλεία των ουρανών. Ο ακαδημαϊκός θεολόγος, η επιστημονική ερμηνευτική ανάγνωση της Αγίας Γραφής, η εκκλησιαστική παραγωγή, ο ηθικισμός, σχηματίζουν εδώ ένα ανυπόφορο αδιέξοδο που πρέπει οπωσδήποτε να ξεπεραστεί.

Ο όσιος Ιουστίνος απορρίπτει τις ιδεολογίες, που νομίζουν ότι εκσυγχρονίζουν τον Χριστιανισμό, ενώ στην πραγματικότητα τον παραμορφώνουν. Αυτές είναι απλώς ιδεολογίες του υπερανθρώπου, ο οποίος διατείνεται ότι μπορεί να βοηθήσει την αποκάλυψη του Θεανθρώπου. Εναντίον αυτών των ιδεολογιών ο άγιος Ιουστίνος διακήρυξε, στο εναρκτήριο μάθημα της έδρας της Δογματικής θεολογίας, το 1934, και στον επίλογο της «Δογματικής» του μετά από σαράντα χρόνια, ότι μόνον ο Θεάνθρωπος μπορεί να μας προσφέρει την υπέρτατη αξία και το υπέρτατο κριτήριο όλων των πραγμάτων.

Οι ιδεολογίες, οι οποίες από παλιά προσπάθησαν να εξομαλύνουν, να εξουδετερώσουν το Ευαγγέλιο του Χριστού, την αλήθεια της Ορθοδοξίας, συσχηματίζοντάς την, με τις ανορθόδοξες παραδόσεις, πρόσφατα προχώρησαν ένα ακόμη βήμα· στη διαθρησκειακή σύνθεση. Η σύνθεση αυτή αναγνωρίζει την ύπαρξη πολλών κλάδων του μοναδικού σώματος της Εκκλησίας του Χριστού· αναμένεται ο εγκεντρισμός και περισσοτέρων κεφαλών. Αλλ' «ο Κύριος εκγελάσεται διαλογισμούς ματαίους αυτών». Η οδός, την οποίαν ανοίγει σε μας ο Θε-άνθρωπος, είναι άλλης κατηγορίας. Παρ' ό,τι ο ανθρωπισμός χρησιμοποιεί πλήθος βιβλικών παραπομπών, για να εντάξει τον Χριστιανισμό ανάμεσα στις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες, ο Θεάνθρωπος δεν μπαίνει σε αυτή τη σειρά, μένει ανένταχτος.

Ο δρόμος, που μας ανοίγει, δεν είναι απλώς μία διδασκαλία· είναι ο δρόμος της ίδιας της πραγματικότητας της θεανθρώπινης ζωής μέσα στο σώμα της Εκκλησίας. Κάθε εξομίωση και κάθε σύγκριση, συσχέτιση και αναθεώρηση, παραμορφώνουν την αδιαμφισβήτητη ιδιαιτερότητά της, τη ριζική πρωτοτυπία της, την οποία έχει από το γεγονός της αποκαλύψεως του Θεανθρώπου. Στην αρχαιότατη και αδιαφιλονίκητη διαπίστωση του Εκκλησιαστή: «Ουδέν καινόν (νέο) υπό τον ήλιον», ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός άπαντα ότι ο Χριστός είναι «το μόνον καινόν υπό τον ήλιον». Ο άγιος Ιουστίνος συχνά θυμάται τη φράση αυτή του αρχηγού της Δογματικής. Πράγματι, ο Θεάνθρωπος είναι ο μοναδικός και ανεπανάληπτος ανακαινιστής, ανάμεσα σε τόσες κουραστικές επαναλαμβανόμενες ιδεολογίες, θρησκευτικών και φιλοσοφικών συστημάτων, κατ' ουσίαν ποικιλόμορφων μετασχηματισμών της αρχικής ειδωλολατρίας.

Η αμφισβήτηση της παντοτινής επικαιρότητας της οδού του Θεανθρώπου θα οδηγήσει στην απόρριψη του ίδιου του Θεανθρώπου Χριστού, στην εκμηδένιση του έργου της σωτηρίας. Η σύμπληξη κοινωνίας μεταξύ του Ευαγγελίου του Χριστού και των άλλων θρησκειών είναι μεγάλο κακό, διότι «τίς συμφώνησις Χριστώ προς Βελιάλ»; (ποιά, δηλ., σχέση υπάρχει μεταξύ Χριστού και διαβόλου;)

Το Ευαγγέλιο του Θεανθρώπου, στη μοναδική του πρωτοτυπία, είναι σφραγισμένο με την ενότητα και τη μοναδικότητα. Το Ευαγγέλιο αυτό έφθασε έως εμάς με την ιερά Παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας, στην οποία διδάσκεται η γραπτή παράδοση του Ευαγγελίου, που επιβεβαιώνεται με την προφορική Παράδοση, τη Θεολογία, τη θεία Λειτουργία, τους ιερούς Κανόνες, τη μαρτυρία των αγίων Πατέρων και των ιερών Συνόδων, των αγίων Ασκητών και των αγίων Μαρτύρων και των θαυμάτων τους. Η παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας έχει την εγγύηση της χαρισματικής συνέχειας από τους αγίους Αποστόλους, την αδιάσπαστη διαδοχή των Ορθοδόξων επισκόπων, που ανανεώνουν το συνεχές θαύμα της Πεντηκοστής, όπως υπογραμμίζει ο όσιος Ιουστίνος στο υπόμνημά του περί της αποστολικότητας της Εκκλησίας, λέγοντας στο τέλος:

«Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, και κανείς δεν μπορεί να διαφύγει την πρόκληση: Θέλεις να ενσωματωθείς σε αυτή;

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, και μόνο αυτή μπορεί να εξασφαλίσει στον άνθρωπο τον άρτο τον αληθινά επιούσιο, που τον κάνει αδελφό του Χριστού και υιό του Θεού.

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, ζώσα πάντοτε σταθερά - εντός του μεταβαλλόμενου κόσμου -ό,τι ακριβώς ο Κύριος δίδαξε αυτή να λέγει και να πράττει, δηλαδή τη μετοχή στα ιερά Μυστήρια και την άσκηση των αγίων αρετών, μέχρι και αυτών των πλέον ταπεινών εκδηλώσεων της ευσέβειας.

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, επωμισμένη πάντοτε την εντολή να φανερώνει τη μορφή του Θεανθρώπου, του μοναδικού φίλου του ανθρώπου και πλησιέστερου όλων των πλησίων του.

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, διασώζουσα με ζήλο θαυμαστό τη μαρτυρία και την εικόνα της αποκαλύψεως των μυστηρίων της Θεολογίας και της θείας Οικονομίας.

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει, υπό την καθοδήγηση των Αποστόλων του Κυρίου και των διαδόχων τους, των «εις τύπον και τόπον Χριστού» ορθοδόξων επισκόπων.

Ναι, η Εκκλησία υπάρχει και διατηρεί αλώβητη την θεανθρώπινη ιδιοπροσωπία της, παρά τις ακαλαίσθητες επεμβάσεις της εποχής μας με «τα φτιασιδώματα» των φιλοφρονήσεων και των λαμπρών εκδηλώσεων, που καλύπτουν την ακεραιότητα της».

Πηγή: Το κείμενο δημοσιεύθηκε, σαν παράρτημα και χωρίς τίτλο, στο βιβλίο: Père Justin Popovitch, Philosophie Orthodoxe de la Verite, Dogmatique de l' Eglise Orthodoxe, tome 5, traduit du serbe par Jean-Louis Palierne, ed. " L' Age d' Homme" Lausanne 1997, σ. 457- 464. Μετεφράσθη δε υπό του αρχιμανδρίτου Νικοδήμου Μπαρούση και, λόγω της επισήμου πλέον ανακηρύξεως της αγιότητος του Σέρβου ιερομονάχου Ιουστίνου (Πόποβιτς), αντί της προσφωνήσεως: «πατήρ Ιουστίνος» αναφέρεται αυτός ως: «άγιος Ιουστίνος».

<https://bit.ly/3j8Lp4I>